

IGRE NA SREĆU I PATOLOŠKO KOCKANJE

Osnovni nalazi (2014.g)

U izveštaju su prikazani osnovni rezultati istraživanja prisustva patološkog kockanja kod učenika III i IV razreda srednje škole u Zemunu. Istraživanje je realizovano u novembru i decembru 2014. godine, a podaci su statistički obrađeni u januaru 2015. godine.

Ciljevi istraživanja

Osnovni ciljevi istraživanja odnosili su se na:

- utvrđivanje rasprostranjenosti igranja igara na sreću (kako klasičnih igara na sreću kao što su *Loto*, *Bingo*, *Greb kartice*, i sl., tako i specifičnih igara na sreću poput sportskog klađenja, elektronskih igara i on-line igara) i utvrđivanje osnovnih demografskih karakteristika igrača različitih vrsta igara na sreću;
- utvrđivanje prisustva patološkog kockanja i utvrđivanje osnovnih demografskih karakteristika osoba sa simptomima patološkog kockanja u populaciji učenika III i IV razreda srednje škole u Zemunu.

Metodologija

Kvantitativno istraživanje uz primenu upitnika sa 27 pitanja, koji sadrži upitnik o patološkom kockanju od 12 pitanja i pitanja koja se odnose na demografske karakteristike i navike povezane sa kockanjem

Patološko kockanje je prema Dijagnostičkom i statističkom priručniku mentalnih poremećaja indikovano ispoljavanjem 6 ili više dijagnostičkih kriterijuma (od 12) patološkog kockanja. U ovom istraživanju se ispoljavanje 4-5 dijagnostičkih kriterijuma patološkog kockanja tretira kao indikacija evidentnog rizika oboljevanja od patološkog kockanja.

Struktura uzorka

- Delimično stratifikovani uzorak srednjoškolskih učenika III i IV razreda;
- Veličina uzorka:
  - **2.095** od ukupno **3.180** učenika III i IV razreda srednjih škola u Zemunu što čini uzorak od **65,88%** ukupne zemunske populacije učenika tih razreda.
  - **2.095** od ukupno **30.084** učenika III i IV razreda srednjih škola u gradu Beogradu što čini uzorak od **6,96%** ukupne beogradske populacije učenika tih razreda, čime se može konstatovati reprezentativnost uzorka.

(podaci o obimu populacije učenika III i IV razreda srednjih škola u gradu Beogradu i Zemunu preuzeti sa sajta Statističkog zavoda:

<http://webrzs.stat.gov.rs/WebSite/repository/documents/00/01/39/07/SB-579-Obrazovanje.pdf>)

- Starost – učenici III i IV razreda srednje škole;
  - Područje istraživanja – srednje škole na teritoriji Zemuna;
  - Uzorak istraživanja od ukupno 2095 ispitanika su činili učenici sledećih škola:
    - Zemunska gimnazija (517 učenika – 24,7% uzorka);
    - Saobraćajno-tehnička škola (411 učenika – 19,6% uzorka);
    - Medicinska škola "Nadežda Petrović" (388 učenika – 18,5% uzorka);
    - Ekonomska škola "Nada Dimić" (342 učenika – 16,3% uzorka);
    - Pravno-birotehnička škola "Dimitrije Davidović" (265 učenika – 12,6% uzorka);
    - Elektrotehnička škola (172 učenika – 8,26% uzorka);
  - Prema rodnoj pripadnosti od ukupno 2095 učenika, uzorak su sačinjavali učenici:
    - muškog pola (1.036 učenika – 49,5% uzorka);
    - ženskog pola (1.059 učenika – 50,5% uzorka);
- Time je uzorak ujednačen prema rodnoj pripadnosti.

OSNOVNI REZULTATI ISTRAŽIVANJA

- U ispitivanom uzorku utvrđena je **distribucija nivoa rizika patološkog kockanja**:
  - kod 1959 ispitanika (93,5%) **NIZAK** rizik za nastanak patološkog kockara,
  - kod 61 ispitanika (2,9%) **EVIDENTAN** rizik za nastanak patološkog kockara,
  - kod 75 ispitanika (3,6%) prisutne su karakteristike **PATOLOŠKOG KOCKARA**.
- U pogledu **vrste igara na sreću** utvrđeno je:
  - Generalno, srednjoškolci koji igraju igre na sreću, (**njih 1.417-67,6%**) su većina, više nego dvostruko u odnosu na srednjoškolce koji ne igraju ni jednu vrstu igara na sreću (**678 ispitanika -32,4%**);
    - Kada **izdvojimo** samo **uzorak ispitanika koji igraju neku od igara na sreću**, procentualno **učešće omiljenih igara** distribuirano se tako da dobijamo sledeće podatke:
      - klasične igre na sreću su zastupljene kod **43,5%** igrača,
      - kladioničke igre na sreću praktikuje **37,5%** igrača,
      - elektronske igre na sreću praktikuje **15%** igrača i
      - on-line igre su evidentirane kod **4%** igrača.
  - Primenom metoda statističke analize za pronalaženje povezanosti i algoritama za utvrđivanje postojanja statistički značajnih razlika ispitanika i činjenica koje ih karakterišu, utvrđene su sledeće pravilnosti:
    - Kod **učenika-igrača**, ujednačeno su prisutne su **obe forme rizika** (evidentan rizik = **7%**; patološko kockanje **7,8%**),
    - Kod **učenica-igrača** izraženije je patološko kockanje u odnosu na evidentni rizik kockanja (evidentan rizik = **0,9%**; **patološko kockanje 2,2%**)
  - **Učenici** češće od učenica praktikuju kladioničke igre skoro pet puta više od učenica (442:90), elektronske igre na sreću igraju tri puta više (159:52) i on-line igre na sreću igraju za trećinu više od učenica (32:24);
  - **Učenice** češće od učenika, tri puta više (468:150) igraju klasične igre na sreću (loto, bingo, lutrija i sl.).

- Ispitanici – igrači se razlikuju i po vrsti igara na sreću u odnosu na ustanovljeni rizik kockanja.
  - Sa **niskim rizikom** - najčešće igraju klasične InS (47,3%), potom kladionicu (36,8%)
  - Sa **evidentnim rizikom** – najčešće kladionicu (52,5%), potom elektronske InS (39,3%)
  - Sa **karakteristikama patološkog kockara**- najčešće igraju elektronske InS (50,7%), potom kladionicu (37,3%)
- Učenike – **patološke kockare** karakteriše *loš uspeh u školi*, najčešći su ponavljači razreda u odnosu na druge kategorije ispitanika;
- Učenici – **patološki kockari** češće imaju iskustva sa *napijanjem* od ostalih ispitivanih kategorija
- Učenici – **patološki kockari** češće imaju iskustva sa uzimanjem *droga* od ostalih ispitivanih kategorija.
- Učenici – **patološki kockari** češće imaju *bolji standard* od ostalih ispitivanih kategorija.
- Učenici – **patološki kockari** češće iskazuju *stanja rasejanosti* od ostalih ispitivanih kategorija.
- Dok se polovina igrača sa *niskim rizikom* izjašnjava da je igranje tih igara za njih *zabava*, igrači sa *evidentnim rizikom* najčešće (61%), kao i *patološki kockari* (57,3%) u toj aktivnosti vide prvenstveno **moguću zaradu**.
- Učenici – **patološki kockari** češće (40%) iskazuju da *roditelji ne znaju* za takve njihove aktivnosti od igrača sa evidentnim rizikom (29,5%) i igrača sa niskim rizikom (22,7%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (**86,7%**) iskazuju *zaokupljenost kockanjem* od igrača sa evidentnim rizikom (64%) i igrača sa niskim rizikom (6,6%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (**85,3%**) *iskazuju potrebu da se kockaju sa većim ulozima* od igrača sa evidentnim rizikom (57,4%) i igrača sa niskim rizikom (3%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (**92%**) *troše više od njihovog džeparca* od igrača sa evidentnim rizikom (82%) i igrača sa niskim rizikom (19%).

- Učenici – **patološki kockari** češće (**92%**) se *vraćaju kockanju posle značajnog gubitka* zbog povraćaja izgubljenog novca od igrača sa evidentnim rizikom (70%) i igrača sa niskim rizikom (3,6%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (73%) se *osećaju prazno i razdražljivo* usled nemogućnosti da se kockaju od igrača sa evidentnim rizikom (13%) i igrača sa niskim rizikom (0,2%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (65%) *imaju različite probleme sa okolinom*, školom i porodicom zbog svog kockanja od igrača sa evidentnim rizikom (6,6%) i igrača sa niskim rizikom (0,2%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (38,7%) su *pokušali da prekinu* svoje kockarske aktivnosti od igrača sa evidentnim rizikom (31%) i igrača sa niskim rizikom (5,7%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (**83%**) su *bežali od škole* da bi se kockali od igrača sa evidentnim rizikom (34,4%) i igrača sa niskim rizikom (1,4%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (62,7%) su bili *upozoreni od strane drugih* da imaju probleme s kockom od igrača sa evidentnim rizikom (16,4%) i igrača sa niskim rizikom (0,4%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (**80%**) su *pozajmljivali novac* za svoje kockarske aktivnosti od igrača sa evidentnim rizikom (30%) i igrača sa niskim rizikom (0,6%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (59%) su *krišom uzimali stvari i novac iz kuće* da bi se kockali od igrača sa evidentnim rizikom (6,6%) i igrača sa niskim rizikom (0,2%).
- Učenici – **patološki kockari** češće (50,7%) su *krili od porodice i drugara* svoje kockarske aktivnosti u odnosu na igrača sa evidentnim rizikom (21%) i igrača sa niskim rizikom (2,5%).

Navedene razlike u karakteristikama posmatranih podgrupa u ispitivanom uzorku utvrđene su hi-kvadrat metodom, a te razlike su signifikantne na statistički značajnom nivou vrednosti **p<0.001**; što govori o činjenici da se učenici – patološki kockari zaista izdvajaju kako od učenika koji se ne kockaju, tako i od učenika koje igraju različite igre na sreću, ali se njihove aktivnosti još uvek nalaze na niskom stepenu rizika, odnosno na evidentnom stepenu rizika za patološko kockanje.

- **Profil** učenika srednjih škola – **patoloških kockara** tako možemo definisati kao mušku osobu koja najčešće upražnjava elektronske i kladioničke igre na sreću, ima loš uspeh u školi, opija se i uzima drogu češće od ostalih vršnjaka, čiji (obično imućniji) roditelji najčešće ne znaju za njegovo patološko kockanje, dok su im deca zaokupljena tom aktivnošću. Patološki kockar – srednjoškolac vidi kockanje kao mogućnost zarade, pa se vraća kockanju sa sve većim ulozima, pokušavajući da povrati izgubljeni novac, trošeći više od svog džeparca, posežući krišom za stvarima i novcem iz kuće ili pozajmljujući od drugih novac za kockanje, krijući svoje aktivnosti od porodice i drugara. Njegovo kockanje izaziva često probleme u odnosima sa okolinom, školom i porodicom, na šta je često upozoravan od drugih, pa više puta pokušava (neuspešno) da prekine kompulsivnu potrebu za kockanjem, zbog koje često beži sa časova. Međutim, osećanje razdraženosti i praznine kada nije u mogućnosti da se kocka, nadjačava njegovu želju za prestankom, tako da se ponovo vraća u taj začarani krug.

Prof. dr Žarko Trebješanin

Doc. dr Goran Jovanić